

– Høvdu tað mangla so nógvir fólkkáskúllærarar, so hevði tað ikki verið góðtikið. Men vit halda onkusvegna, at tað er í lagi at seta hjálparfólk í staðin fyri námsfrøðingar. Um tað so einans eru hjálparfólk á einum dagstovni, stongja vit hann ikki. Hetta hevði neyvnan gingið í fólkkáskúlanum. Í fólkkáskúlanum stremba vit eftir, at øll starvsfólkini hava lærara-útbúgving og óútbúgvinn eru bert undantakið. Vit eiga at stremba eftir tí sama á dagstovnaðkinum. 2/3 er bert sett sum minstamark. Málið átti at verið 100 %.

Hildur Patursson heldur, at tað, at vit so lættliga seta hjálparfólk í staðin fyri námsfrøðingar, ávirkar lønarlagið.

– At vit so lættliga seta ófaklærd fólk í staðið hjá teimum faklærdu minskar um tignina í fakinum, og hetta má ávirka lønarlagið.

Manglandi tignin í útbúgvingini

– Vit hava eina generalistútbúgving, og tað hava vit havt síðani fyrsta holdið bleiv tikið inn á føroysku útbúgvingina fyri 30 árum síðani. Vit hava eina útbúgving, sum strekkir yvir eitt ógvuliga stórt økið, bæði barnavernd, menningartarnað og barnagarðssøkið. Tað spennir seg yvir allar aldrar, heilt frá føðing til ellisheim.

At útbúgvingin er so breið ger, at Hildur Patursson heldur tað vera ivasamt, um føroysku námsfrøðingarnir eru nóg væl brynjaðir til arbeiðið.

– Alt ov fá fólk við serkunnleika í námsfrøði undirvísa á útbúgvingini, og tað má broytast. Tí vit mugu ikki koma í ta støðu, at ivi kann vera um førleikan hjá námsvísindadeildin á Fróðskaparsetrinum at útbúgva fólk til at fylla sínar framtíðar arbeiðsuppgávur á dagstovnaðkinum.

– Hesi 30 árin, námsfrøðinga-útbúgvingin hevur verið í Føroyum, hevur tað ongantíð verið meira enn ein undirvisari á námsfrøðingaútbúgvingini, sum hevur havt námsfrøðisligan serkunnleika. Fyri aftur at samanbera við onnur yrki, so er hetta tað sama sum, um bara ein undirvisari á læraraútbúgvingini hevði innlit í fólkkáskúlan, ella bara ein undirvisari á útbúgvingini hjá sjúkrahúsførðinginum hevði innlit í heilsu og umsorgan.

At tað er gjørligt at hava skipa eina námsfrøðiliga útbúgving sum er undirmannað við fólkið við serligum innliti í námsfrøði, er eitt tíðiligt tekin uppá manglandi virðingina fyri útbúgvingini, heldur Hildur Patursson.

– Uppá sama máta sum vit útbúgva lærarar til at fylla út karmarnar í fólkkáskúlógin, eiga vit at útbúgva námsfrøðingar, sum vilja arbeiða á dagstovnaðkinum, til at fylla út karmarnar í dagstovnalógin.

Søguleys

Hildur Patursson heldur, at manglandi tignin í námsfrøðingayrkinum partvís er orsaka av søguloyssi. Hetta er við til at ósjónlig-

Hildur Patursson heldur at Føroyar eisini átti at gjørt slíkar kanningar og vísir á, at bæði í Íslandi og í Svøríki verður arbeitt politiskt við at minka um hendan lønarmunin, sum einans er grundaður á kyn

MYND: ÁLVUR HARALDSEN

»Eftir dagstovnalógin hava børnini krav uppá, at í minsta lagi 2/3 av starvsfólkunum eru námsfrøðingar. Og tá mugu vit sjálvandi hugsa um námsfrøðingar sum eru útbúnir at fylla út karmarnar í Dagstovnalógin«

gera sjónarmiðini hjá starvsbólkinum.

– Hóast námsfrøðingar og Pedagogfelagið til tíðir hava verið ógvuliga sjónlig í samfelagnum, upp undir verkfall og onnur átøk, so vera sjónarmiðini hjá hesum fábólkinum ofta ósjónliggjørð. Hvussu ber tað til at sjónarmiðini hjá hesum fábókinum ikki eru tíðiligari? spyr Hildur Patursson og svarar sjálv, at ein partur av orsökini man vera, at námsfrøðin er meira ella minni søguleys. At fáa søguna hjá námsfrøðingunum og hjá dagstovnunum niður á skrift er ein máti at seta ljós á tað arbeiðið, ið hevur verið gjørt, og týðningin av hesum arbeiðið.

– Vit hava ógvuligar munnligar traditiónir, øll barnagarstraditiónin er eykend av eini munnligari mentan. Eingin føroysk barnagarðssøga er skrivað, og námsfrøðingayrkið er eitt næstan søguleyst yrkið. Nógv er harafturímóti

skriva um lærarar og skúlaskap, og hetta er við til at skapa eina góða og støðuga grund hjá fólkkáskúllærarum at standa á. At fáa føroysku barnagarðssøguna niðurskrivaða er ein máti at varpa ljós á týðningin og endamálið við barnagarðunum og námsfrøðingayrkinum. Hetta hevði verið við til at týðiliggja sjónarmiðini hjá fábólkinum og hevði gjørt tað lættari hjá námsfrøðingum at sett orð á, hví fakleikin hevur týðning.

Kvinnustarv

Høvuðsorsøkin til manglandi tignina og lágu lønirnar er tó, at námsfrøðingar fyrst og fremst eru kvinnur, sigur Hildur Patursson

– Menn hava í miðal hægri inntøkur enn kvinnur, og hóast kvinnur í dag, eftir lógin, eiga at fáa somu løn fyri sama arbeiðið, so er hetta ofta ikki so kortini. Fleiri av londunum rundan um okkum hava gjørt kanningar sum vísa, at ein partur av lønarmuninum sum er millum kvinnur og menn, einans er orsaka av kyni. Altso ikki orsaka av útbúgving, royndum og øðrum. Sokallað »kvinnustørv« eru ofta verri lønt enn onnur størv, sum krevja somu arbeiðsførleikar, útbúgvingarlongd, arbeiðstíð og hava samanberiligar stressfaktorar. Hetta er ivaleyst eisini ein av orsökunum til, at lønirnar hjá pedagogunum á dagstovnunum er so lág.

Hildur Patursson heldur, at Føroyar eisini átti at gjørt slíkar kanningar og vísir á, at bæði í Íslandi og í Svøríki verður arbeitt politiskt við at minka um hendan lønarmunin, sum einans er grundaður á kyn.

Hækka lønirnar við at taka støðið í børnunum

Alt hetta ávirkar í síðsta enda lønarlagið: At vit ikki halda minimum ásetingina í dagstovnalógin at minst 2/3 av starvsfólkunum skulu hava námsfrøðingaútbúgving. Manglandi virðingin fyri rættinum hjá barninum uppá námsfrøðingar. At vit tosa um ansing heldur menningar- og mentanarmøguleikar. At hitt faklærda so lættliga verður umskift við hitt ófaklærda. At útbúgvingin er so breið, og manglar námsfrøðiligan serkunnleika. Manglandi tignin. Kyn. Søguloyssi. Alt hetta er við til at fastlæsa lønina á einum lágum støðið.

– Vit eiga at takað støðið í barninum, og at børnini hava eitt krav uppá námsfrøðingar sum eru útbúnir til at arbeiða á dagstovnum og sum kunnu fylla út teir karmar, ið Dagstovnalógin ásetir.

Hildur Patursson heldur, at taka vit støðið í børnunum og virða kravið, sum børnini hava uppá námsfrøðingar, sum kunnu fylla út teir karmarnar Dagstovnalógin setur upp, so verða vit noydd til at tillaga lønarviðurskipti og arbeiðsumstøðurnar hjá námsfrøðingunum eftir einum leisti, sum ger tað attraktivt hjá teimum at arbeiða.

Politiskur vilji má til

– Vilja vit broyta lønarlagið, má politiskur vilji til. Bæði kommunurnar og landið eru stórir arbeiðsgevarar, so tey eiga ein stóran part av ábyrgdini fyri, hvussu okkara lønarmynstur sær út. Men ikki bara sum arbeiðsgevarar eiga kommunur og landstýrið ábyrgd, sigur Hildur Patursson.

– Vit tosa ofta bara um tveir partar, tá ið vit tosa um lønarsamráðingar: Fagfeløg og arbeiðsgevaran. Men politiska skipanin er hin triði parturin. Politiska skipanin er hon, ið skal seta karmarnar upp fyri hvussu okkara arbeiðsmarknaður og lønarlag skulu síggja út.

Við hesum meinir Hildur Patursson, at politiska skipanin millum annað eigur at kanna og taka ábyrgd av teimum lønarmunum, sum eru millum kynini. Hon leggur at enda afturat:

– Men í miðpunktinum eiga at vera rættindini hjá børnunum og teirra krav uppá námsfrøðingar. Vilja vit halda dagstovnalógina og geva børnunum tað, tey eftir Dagstovnalógin hava krav uppá, so mugu vit politiskt gera nakað fyri, at fáa fleiri námsfrøðingar at arbeiða á dagstovnunum. Hetta kann millum annað gerast við betri lønum og betri arbeiðsumstøðum.